

Framtidens utdanning i Gudbrandsdalen

Tirsdag 27. oktober inviterte Midt-Gudbrandsdal Næringsforening (MGNF) til åpent møte på Peer Gynt Spiseri, med fokus på utdanning og næringsliv. Tilbudsstrukturen for videregående opplæring i fylket var på høring, og det var derfor en god anledning til å sette temaet på agendaen. Kompetanse er også en av næringsforeninga sine nylig vedtatte hovedstrategier; *MGNF skal være en pådriver for å øke kompetansen i regionen*. Dette innebærer blant annet å samarbeide med ulike aktører for at det tilbys relevante utdannings- og opplæringstilbud i området.

- Hvordan kan vi se skole og utdanningssektoren opp mot næringslivets behov? Vi er i en situasjon i Innlandet der vi blir 1000 færre elever i framtida, og da er vi nødt til å innrette en politikk i lag med næringsliv og ulike grupper for å treffe med utdanningstilbudet på en bedre måte enn det vi gjør i dag, innledet Hans Kristian Enge, fylkesutvalgsmedlem fra AP. Sammen med kollega Anne Thoresen hadde han tatt turen til Vinstra for å lytte til hva næringslivet selv mente. I salen satt nærmere 30 samfunnsengasjerte deltakere fra Fåvang til Kvam, hvorav to ordførere, rektor ved Vinstra Vidaregåande skule (VVS) og ellers stort sett representanter fra lokalt næringsliv. Det var Morten Randen, nestleder i MGNF, som var programleder.

- Utviklinga skjer, og det er viktig å følge opp slik at vi får utvikla et godt samarbeid mellom skole, næringsliv og ikke minst politikere som skal ta beslutninger som vi må leve med videre, konstaterte Morten.

Behov for flere lærlinger: - Vi har en unik situasjon

Næringslivet er avhengig av gode fagfolk, og det er nettopp samarbeidet mellom skole og næringsliv som er grunnlaget for å sikre lærlingene gode lære plasser. Ofte kan det være en utfordring å skaffe nok lære plasser. Tidligere i år gikk LO og NHO sammen om den landsomfattendekampanjen «lære plassjakten», der blant annet bedrifter oppfordres til å ta inn lærlinger. Hvordan er «ståa» i vår egen region? Rektor ved VVS, **Leif Solheim**, skrøt av lokalt næringsliv, og trakk fram den helt unike situasjonen med at elever fra yrkesfag faktisk får lære plass i Midtdalen:

- Det er slik at vi får ut stort sett alle i lære, fra alle program vi har. Vi har en unik situasjon. Det er godt å kunne meddele når man har politikere som skal bestemme tilbudsstrukturen etter hvor mange lære plasser vi har. Det er jo noe av kriteriene som gjør om vi får opprettholde liner. Her har vi god dekning på det området.

Solheim la til at det nå er tilnærma fulle klasser på alle program, noe som tyder på at vi har kommet på en korrekt dimensjonering av skoletilbudet i Midtdalen.

Rektor ved VVS, Leif Solheim, utfordra de fremmøtte til å tenke på hvilke utdanningstilbud vi trenger i regionen i dag- og i 2030.

Liv Ellen Espenes, daglig leder for opplæringskontorene for Elektrofag og Byggfagene i Gudbrandsdalen, orienterte om balansen mellom lærlinger og lære plasser i regionen. En ting er jo at de fleste lærlingene får lære plass, men Liv Ellen kunne fortelle at bedriftene på sin side er avhengig av å få tak i flere lærlinger.

- Vi har flere lære plasser innen tømmer-, murer- og malefaget enn det er lærlinger. Hvordan kan vi serve næringslivet i området?, spurte hun, og kom samtidig med klare advarsler mot å legge ned linjer ved distriktsskoler, da det får direkte konsekvenser for tilgangen på lærlinger i området. Et eksempel på det er at det nå er færre lærlinger innenfor dataelektronikk nå enn det var tidligere (da VVS hadde 3DEL).

Opplæringskontorene spiller en viktig rolle som bindeleddet mellom næringsliv og skole. Blant annet gjennomfører de alt det skriftlige som er pålagt av lærebedrifter, de følger opp lærlingens dokumentasjonssystemer og sikrer rekruttering til bransjen ved å delta på messer for ungdomsskoleelever. Morten Randen forklarte at opplæringskontorene kanskje er spesielt viktige på landsbygda;

- Vi har veldig mange små bedrifter. Det å følge opp lærlinger selv er arbeidsomt, med mye papirarbeid. Uten opplæringskontorene tror jeg det hadde vært bedrifter som nå har lærlinger, som hadde sett bort i fra å ta inn lærlinger.

Næringslivet kunne selv bekrefte den store etterspørselen etter lærlinger spesielt innen byggfag.

- **Odd Magne Sletten** fra OM Bakken Bygg AS hadde tatt turen for å dele av sine erfaringer. Bakken Bygg er en byggetreprenør på Vinstra, som bygger hus og hytter i hele Gudbrandsdalen. De har 55 ansatte og omsetter for 100 millioner.

- Jeg er helt avhengig av å få gode fagfolk. Ei av våre største utfordringer er å skaffe norske fagfolk. Det er for få lærlinger. Jeg tror de fleste bedrifter står med åpne hender og ønsker alle velkommen.

Odd Magne Sletten fra OM Bakken Bygg AS: - Det er for få lærlinger!

- **Audun Skattebo**, administrerende direktør i Tinde Hytter, hadde ikke anledning til å komme på møtet, men var klinkende klar i sitt budskap til MGNF i forkant av møtet:

- Det lokale utdanningstilbudet er utrolig viktig! Senest i sommer hadde vi 5 lærlinger som tok fagprøva. 4 av dem jobber hos oss nå og 1 er i militæret. Vi har ca. 80 håndverkere i Tinde nå, og trenger flere de kommende årene. Vi vil gjerne finne de lokalt!

- **Pål Hallvard Virik** fra Skåbu Tradisjonsbygg har fått med seg diskusjonene rundt temaet. Han forteller MGNF i etterkant at lokal identitet og kvalitet er en viktig suksessfaktor for bedriften, og at dette inkluderer tilgang på lokal arbeidskraft:

- For oss som baserer oss på lokal arbeidskraft, så er lærlinger den viktigste rekrutteringskilden innen tømmerfaget. For vår del så er ordreboka for 2021 omtrent full med prosjekter for over 40 millioner i omsetning. Vi har til og med noen prosjekter i 2022, og det er første gang vi har denne tidshorizonten. Det er kjempeviktig at det finnes et utdanningstilbud for fagfolk i nærheten. Dersom det ikke rekrutteres slik at klassene fylles helt opp, bør man finne alternative løsninger som sikrer at kandidatene får fullført utdannelsen sin.

Gudbrandsdalen har et rikt og mangfoldig kulturliv. Dette øker bo- og besøksattraktiviteten, og ikke minst tilbudet til fritidsboligmarkedet. Gjennom en årrekke har synergieffektene mellom næringslivet og VVS-elever blitt dyrket også på kulturfeltet. Det er i den nye tilbudsstrukturen ikke foreslått endringer innen musikk, dans, drama, folkemusikk vg1, 2 og 3. MGNF mener det er en viktig og riktig vurdering å opprettholde dette tilbudet.

*- Vi nyter jo veldig godt av musikk og danselinja på VVS, og er veldig fornøyd med de samarbeidene vi har der, forteller **May Brit Støve**, administrerende direktør i Peer Gynt. May Brit påpekte at mye av kulturlivet skjer om sommeren, og at hun på sikt ønsket seg mulighet for å tilby en enda større scene for videregående-elever også gjennom sommeren. Rektor Solheim gav uttrykk for at dette var en spennende tanke, og MGNF håper at dette mulighetsrommet blir utforsket videre.*

Et veiskille i skolestrukturdebatten – Gudbrandsdalen som helhet

Et tilbakevendende tema under møtet var viktigheten av å løfte blikket og se Gudbrandsdalen som helhet for å kunne opprettholde og utvikle gode utdanningstilbud. **Ivar Vistekleiven**, leder for Karriere Oppland Gudbrandsdalen, var av de som tok til orde for at tiden er inne for enda større grad av fellesskapstenking:

- Vi står ved et veiskille i den store skolestrukturdebatten. Tror det er tid for at Nord- og Midtdalen med de to store skolestedene skal tenke i større grad i fellesskap; hvordan man kan sikre at tilbud og framtidig utvikling i Gudbrandsdalen skal være her? Det er avgjørende. Det er ikke tiden for å sitte på Otta eller Vinstra og hegne om det man har. Man står bedre samla.

Johannes Bergum, nettsjef i Gudbrandsdal Energi, kunne fortelle at GE for øyeblikket har 7 lærlinger, og han gav også tydelig signal om at samarbeid er helt avgjørende for at regionene skal klare å beholde utdanningsløp.

- En bør passe på at det ikke blir en kamp mellom skolestedene, for da blir alle tapere. Vi er livredde for at el-montøren, som vi er avhengig av, ikke skal ha et utdanningsløp i Gudbrandsdalen.

Morten Randen kunne tilføye at MGNF allerede har tatt opp tanken om et mer utstrakt samarbeid på tvers av regionene i Gudbrandsdalen, og at det er naturlig å se dette også i sammenheng med utdanning. Dette var i tråd med vurderingen til Regionrådet for Midt-Gudbrandsdal, som daglig leder **Irene Killi Teige** orienterte om:

For Gudbrandsdalen som reiselivsdestinasjon er det gledelig at Vg1 salg, service og reiseliv og Vg2 salg og reiseliv blir tilbud i regionen, det tilbudet legges til Nord-Gudbrandsdal vgs. Det samme gjelder linjene Restaurant- og matfag og Kokk- og servitørfag.

Vi må ta et krafttak for yrkesfagene!

Øystein Rudi utfordra til å ta et felles krafttak for yrkesfagene, ved å bli flinkere på å løfte fram suksesshistoriene som det er mange av.

- Det er lang og sterk og stor tradisjon for flinke arbeidsfolk i Midtdalen. Vi må våge å synliggjøre suksesshistorier, for det finnes ganske mange eksempel på folk som lever godt og har gode liv ved å være praktiske arbeidsfolk her i Midtdalen. Det er det ikke stort nok fokus på. Det er mulighet til å gjøre mer. Det er en veldig viktig parameter når ungdommen skal velge, at de ser at det går an.

Utfordringa går til både foreldre, rådgivningstjenesten på grunnskolen, og til næringslivet sjøl. Det er et samfunnsansvar å øke statusen til yrkesfag, for å sikre rekruttering og fortsatt næringsutvikling og bosetting i Gudbrandsdalen! MGNF vil følge opp denne saken og se nærmere på konkrete tiltak i 2021.

Konklusjon: Økt behov og mulighet for fleksible utdanningsløp

Møtet denne tirsdagen gav rom for å se inn i glasskula og tenke nytt, sammen. Det var et initiativ som ble godt mottatt av alle parter, og MGNF tar til seg oppfordringen om å videreføre arenaen. For å oppsummere, så ble det gjennomgående pekt på mulighetene for å ta i bruk både utveksling mellom skoler, videreutvikling av samarbeid mellom skole og næringsliv, samt ny teknologi for å opprettholde og utvikle relevante utdanningsprogram. Dette er spesielt aktuelt i tilfeller der det periodevis kan være få søkere, men fortsatt er av avgjørende betydning for næringslivet å få utdanna fagfolk.

På bakgrunn av innspill vi har fått, hvorav flere er vist til i denne artikkelen, ønsker MGNF å slutte opp om Regionrådet for Midt-Gudbrandsdal med følgende høringsuttalelse:

- MGNF støtter tilbudsstrukturen for VVS for skoleåret 2021 og 2022
- MGNF oppfordrer til at normtallene kan fravikes når det foreligger gode grunner og argumenter for opprettholdelse av linjetilbud

Midt-Gudbrandsdal Næringsforening, 30. oktober 2020

Birgitte Bay, daglig leder